

Attila Mátéffy

"Diavolul nu are altă pasăre decât păunul". Despre corespondențele dintre mituri de creație maghiare și central-urasiatice (A810, A812, K483)

Cuvinte cheie: legende etiologice maghiare, Îngerul Păun, religia yazidi, metodologia în studiul folclorului, contacte timpurii maghiaro-yazidi

Această lucrare elaborează, pe de o parte, legăturile conceptuale și istorice dintre un grup de legende etiologice maghiare care îl reprezintă pe Diavol ca demiurg și păunul ca singura sa pasăre, și miturile dualiste ale creației (A812) reprezentate în spațiul maghiar prin 17 versiuni. Pe de altă parte, se analizează unele posibile contacte religioase între comunitățile maniheiste și yazidite, precum și comunitățile seminomade maghiare timpurii din Eurasia Centrală, în special din Marele Horasan și din regiunea Caucazului, în secolele VIII-IX, care ar putea duce la ideea asocierii dintre Diavol și păun în legendele maghiare în discuție.

Autorul lucrării trece în revistă și o preconcepție ideologică, care domină discursul cercetării miturilor pământene în disciplina folcloristică din Ungaria în ultima jumătate de secol. Astfel, autorul folosește metodele studiului comparativ și istoric al folclorului, precum și ale analizei discursului.

Zoltán Magyar

Legendele Sfântului Ladislau în zona Turdei

Cuvinte cheie: legende istorice, cultul sfinților, Sfântul Ladislau, folclor Transilvănean

Regele Sfântul Ladislau (1077-1095) a fost unul dintre cei mai populari sfinți ai Ungariei medievale, al cărui cult s-a răspândit în întreaga zonă vorbitoare de limbă maghiară. Numele și profilul său sunt cunoscute în patrimoniul cultural maghiar ca fiind sfântul protector al Transilvaniei. Venerarea Sfântului Ladislau a dăinuit până în secolele XIX-XX sub forma unor tradiții și legende de pelerinaj. Potrivit unor documente încă din secolele XV-XVI, în zona Turda/Torda, unul dintre centrele Transilvaniei medievale, s-au dezvoltat diverse legende legate de Cheile Turzii din apropierea orașului, a cărui origine a fost atribuită regelui legendar de către locuitorii din zonă. În această arie geografică, legenda regelui Sfântului Ladislau cuprinde miracolul stoarcerii apei din piatră, legenda monedelor pietrificate, amprente de urme în piatră, precum și multe alte tradiții locale și legende migratoare.

Péter Bálint

Omul trimis de Dumnezeu în basmele populare

Cuvinte cheie: om trimis de Dumnezeu, creatură ajutătoare, frumusețea ca atribut divin, înger păzitor

Expresia "Fiul lui Dumnezeu" apare rar în basmele populare, povestitorii vorbesc mai degrabă despre mesagerul/omul "trimis de Dumnezeu". "Fiul lui Dumnezeu" este un concept abstract pentru ei, deși bănuiesc că se referă la Mesia sau la un profet. În povestiri se face diferența între omul "trimis de Dumnezeu" și creatura ajutătoare. Pe de o parte, acestea se definesc în mod diferit; pe de altă parte, se comportă diferit în timp ce discută cu eroul.

Laura Iancu

Rolul catolicismului universal și religiozitatea populară în limba maternă în istoria maghiarilor din Moldova

Cuvinte cheie: Catolicismul din Moldova, religiozitatea populară, folclorul religios, rugăciuni populare

După ipoteza studiului, istoria bisericii de Est a Vaticanului și catolicismul moldovenesc sunt strâns legate. În Moldova Ortodoxă, Biserica Catolică a fost prezentă nu doar ca o instituție religioasă, ci și ca forță politică și culturală, și a luat parte la așezarea spiritualității occidentale, latine în Moldova. Întrucât populația catolică era formată din diferite etnii (sași, polonezi, maghiari) și biserica (occidentală/ străină) însăși se afla la granița (geografică și religioasă) Est-Vest, a ajutat la asimilarea etniilor străine, chiar și involuntar. În acest mediu, supraviețuirea etnică a maghiarilor catolici moldoveni se datorează parțial faptului că atenția Vaticanului nu s-a concentrat în primul rând pe credincioși, ci pe menținerea misiunii și apoi pe legalizarea deplină a bisericii. Funcționarea cantorilor nativi, a religiei populare și a folclorului religios nativ a contribuit în mod semnificativ la fidelitatea credincioșilor față de biserică și la păstrarea credinței catolice. Studiul discută mai detaliat unele dintre problemele profund complexe a istoriei bisericii și a religiei.

Éva Pócs

Strategii de viață religioasă într-o comunitate maghiară din România. (Subiectul de cercetare și probleme metodologice)

Cuvinte cheie: religie populară, religie trăită, strategii de viață religioasă, rolul normativ al religiei, Valea Ghimeșului

Tema cărții pe care o scriu în prezent este religia populară, locală sau vernaculară a unei comunități romano-catolice de limbă maghiară, funcția religiei în viața de zi cu zi, religia trăită. Cartea se bazează pe cercetările mele de teren, care au durat în total 9 luni, efectuate între 2002 și 2018 la Gyimesközéplak/Lunca de Jos. Principalele teme ale cărții sunt strategiile de viață religioasă din punctul de vedere al practicantilor religiei trăite. Primul capitol al cărții constituie o trecere în revistă a literaturii și o discuție a problemelor metodologice pe care le-am întâlnit în cursul cercetării de teren, urmată de descrierea și analiza strategiilor de viață religioasă. Acestea sunt: medietori spirituali între această lume și lumea de dincolo. Aspirarea la a fi un bun catolic. Aspirația la o moarte bună și la mântuire, teama de damnare. Interesele și dorințele lumești. Explicații pentru situații de criză, dezastre, respingerea lor, evitarea lor. Tema centrală a analizei: nașterea categoriilor emice bazate pe credință, experiență (emoții), cunoaștere și socializare. În capitolul de încheiere se face o sinteză a așa-numitelor rămășițe arhaice, "medievale" și se concluzionează că nu avem de-a face cu supraviețuirea întâmplătoare ale unor fenomene, ci mai degrabă cu o etapă mai veche a ansamblului religiei trăite, care se caracterizează prin credință intensă, rolul normativ al religiei, coexistența sacralului și a profanului, inseparabilitatea lor în rândul majorității membrilor comunității și, în consecință, preferința pentru strategii de viață religioasă. După o analiză a influențelor ortodoxe, sintetizez cei mai importanți factori care au reieșit din analiză pentru menținerea credinței religioase: nevoi concrete de zi cu zi (situații periculoase, dezastre etc.), familiaritatea cu un set axiomatic de cunoștințe ("tradiția"), experiențele religioase, socializarea în credință și ritualuri (transmiterea lor la generația următoare), influențele clericale, predicile, lecturile religioase, riturile repetitive, permanența rituală, precum și unii factori nereligioși, cum ar fi, de exemplu, păstrarea tradiției sau reprezentarea festivă.

Péter Halász

„Noi plângem ziua, veghem noaptea”. Pregătirea pentru moarte și obiceiurile legate de morți la ceangăii din Moldova

Cuvinte cheie: obiceiuri și credințe legate de moarte, transformarea cultului morților, ceangăii din Moldova

Obiceiurile și credințele legate de morți la maghiarii ceangăi de religie catolică care trăiesc în Moldova sunt într-o oarecare măsură amestecate cu cele ale românilor de religie ortodoxă, iar pe lângă moștenirea învățăturilor Bisericii creștine, ele conțin și unele tradiții păgâne.

Studiul prezintă câteva aspecte ale cultului morților la ceangăii din Moldova: autorul se ocupă de semnele morții care apar în somn și în stare de veghe, de vestea morții, de îmbăierea mortului, de așezarea mortului în sicriu, de priveghiul și doliul mortului, precum și de credințele aferente.

Klára Filep – Eszter László – Melinda Székely

Funcțiile portului popular femeiesc din Sic (jud. Cluj)

Cuvinte cheie: portul popular, funcții ale portului popular, folclor și identitate, istorie locală și porturi, porturi în perspectivă istorică, Sic

Portul popular din Sic este o tradiție existentă și azi. Acest articol are în vizor descrierea acelor funcții, care îi motivează pe sicani să poarte și azi aceste costume tradiționale. Istoria locală specifică amintește un eveniment dramatic din 1717, când localnicii de atunci au jurat că își vor aminti mereu de acea tragedie, când datorită năvălirii tătarilor marea parte a orașului de atunci a dispărut. Portul cu culorile specifice roșu și negru amintește prin simbolica culorilor de acest eveniment. Pe lângă această funcție portul popular este și o expresie a identității culturale și naționale, totodată un semn al vârstei, al rangului și al bogăției. Prin acest studiu dorim să punem bazele unei cercetări mai ample despre portul popular tradițional din Sic.

Mária Irén André

Cunoașterea și utilizarea plantelor de către trei generații dintr-o familie din Lunca de Jos prin prisma transferului de cunoștințe

Cuvinte cheie: Lunca de Jos, cunoașterea și utilizarea plantelor, transfer de cunoștințe, etnobotanică

Studiul prezintă unele aspecte ale cunoștințelor populare tradiționale despre plantele medicinale din Gyimes prin intermediul a trei generații dintr-o familie de vindecători populari din Lunca de Jos. Studiul analizează în detaliu cunoștințele populare despre plante transmise din generație în generație și cunoștințele externe care le influențează și le modelează.

Mária Orsolya Tóth

Consolidarea Coloniei Luduș (1901–1915)

Cuvinte cheie: Luduș, colonizarea, rapoartele anuale ale ministrului agriculturii, a administratorului local și a responsabilului teritorial, documente de arhivă, aspirații politico-economice.

Lucrarea de față și-a propus prezentarea rapoartelor anuale ale ministrului agriculturii, responsabil de colonizările de la începutul secolului 20. Rapoartele prelucrate descriu progresul politico-economic al Coloniei Luduș din primii 15 ani de la înființare (1901-1915), consemnând perioada de acomodare și consolidare a familiilor coloniste. Colonizarea și eforturile depuse de ministerul agriculturii și de coloniști au contribuit la dezvoltarea unei noi ere atât în viața localnicilor cât și în viața noilor veniți. Pe lângă rapoartele ministeriale, lucrarea aduce 6 relatări ale administratorului local, Colonia Luduș, și 8 ale responsabilului teritorial cu sediul în Cluj-Napoca, acestea fiind păstrate în arhivele naționale din Budapesta. Prelucrarea acestor rapoarte pune în evidență noi trăsături din comunicarea stat-colonist care până la momentul de față nu au fost studiate, permițând noi cercetări în domeniul antropologiei și economiei politice.

Julianna Lingvay

Maramureșul rural: Aspecte ale discursului jurnalistic local despre ruralitate în săptămânalul „Máramaros” în perioada 1865-1874

Cuvinte cheie: jurnalism, analiză de discurs, reprezentarea culturii populare în presă, imaginarea socială privind ruralitatea, regiunea Maramureș

Schimbările rapide survenite în realitățile sociale în decursul secolului al XIX-lea au fost însoțite de un interes sporit al intelectualilor pentru observarea și studierea acestora. Pe lângă literatura de călătorie, diferitele lucrări istorice sau statistice-administrative, publicațiile periodice precum ziarele, revistele și calendarele au jucat un rol esențial în consolidarea și diseminarea discursurilor și imaginilor despre lumea socială. Studiul își propune să evidențieze o serie de particularități ale discursului jurnalistic articulat în ziarul săptămânal „Máramaros” în perioada 1865-1874 privind spațiul, societatea și cultura rurală. În baza unei analize a știrilor locale și a altor texte publicate în ziarul local, studiul prezintă rolul acestuia în formarea și consolidarea anumitor aspecte ale imaginii sociale privind ruralitatea, respectiv categoriile implicate în definirea vieții și obiceiurilor populare. Retorica jurnalistică este interpretată în contextul său socio-politic și a diferitelor tradiții discursive.

György Ruzsa

Sfântul Mitrofan de Voronej și icoana sa de artă populară

Cuvinte cheie: Religiozitatea populară ortodoxă, cercetări de icoane, Sfântul Episcop Mitrofan de Voronej

Studiul prezintă icoana Sfântului Episcop Mitrofan de Voronej (1623-1703), pictată pe un panou de lemn și descoperită în Ungaria, și legăturile sale cu arta populară.